

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ІНОЗЕМЦІВ
У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

**FEATURES OF INTERROGATION OF FOREIGNERS IN CRIMINAL PROCEEDINGS
FOR MERCENARY AND VIOLENT CRIMINAL OFFENSES**

Важливою слідчою (розшуковою) дією є допит. За умови проведення допиту іноземців – потерпілих у кримінальному провадженні, слід враховувати низку процесуальних, організаційно-тактичних, психологічних особливостей. Акцентовано увагу на тому, що під час підготовки до проведення допиту з іноземцями, слід з'ясувати питання володіння ними мовою кримінального провадження (ст. 29 КПК України), за необхідності – забезпечити участь перекладача. Сформовано алгоритм проведення допиту потерпілих іноземців, що полягає у послідовному виконанні системи дій: самопідготовка слідчого; підбір перекладача, інших учасників слідчої (розшукової) дії; запрошення іноземця, встановлення психологічного контакту між допитуваним, перекладачем і слідчим; роз'яснення прав та обов'язків учасникам слідчої (розшукової) дії; постановка іноземцю запитань щодо предмету допиту; процесуальне оформлення результатів допиту; ознайомлення допитуваного із протоколом та додатками до нього. У будь-якій ситуації ключова увага повинна бути звернена на встановлення психологічного контакту з іноземцями. Необхідно контролювати хід допиту. Він не повинен проходити занадто швидко, щоб іноземець зміг зрозуміти зміст питань, які йому ставляться. Однак, не слід його робити і занадто повільним, щоб не втратити взаєморозуміння із співрозмовником. Ретельну увагу слід приділити з'ясуванню характеру застосованого насилля (фізичного, психологічного), застосованих знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення, а також тих предметів корисливого посягання (гроші, техніка, банківські карти, прикраси), які були метою заволодіння правопорушників, їх індивідуальних ознак. Слід враховувати обставину, що у більшості випадків перебування іноземця в Україні є короткочасним. Тому під час проведення допиту слід з'ясувати якомога ширше коло питань, за необхідності – варто провести додатковий допит. Звісно, не слід обмежуватися лише допитом, а користуючись перебуванням іноземця в Україні, слід провести й інші необхідні слідчі (розшукові) дії: слідчий експеримент, пред'явлення для впізнання, відібрання зразків для експертного дослідження та ін.

Ключові слова: допит, корисливо-насильницьке кримінальне правопорушення, іноземець, кримінальне провадження, психологічний контакт.

An important investigative (search) action is interrogation. When conducting the interrogation of foreigners – victims of criminal proceedings, a number of procedural, organizational and tactical, psychological features should be taken into account. Emphasis is placed on the fact that in preparation for the interrogation of foreigners, it is necessary to clarify the issue of their knowledge of the language of criminal proceedings (Article 29 of the CPC of Ukraine), if necessary – to ensure the participation of an interpreter. An algorithm for interrogating injured foreigners has been formed, which consists in the consistent implementation of the system of action: self-training of the investigator; selection of a translator, other participants in the investigative (search) action; inviting a foreigner, establishing psychological contact between the interrogated,

the translator and the investigator; clarification of the rights and responsibilities of the participants in the investigative (search) action; asking a foreigner questions about the subject of interrogation; procedural registration of interrogation results; acquaintance of the respondent with the protocol and appendices to it. In any situation, the key attention should be paid to establishing psychological contact with foreigners. It is necessary to monitor the interrogation. It should not pass too fast for a foreigner to understand the content of the questions posed to him. However, it should not be done too slowly, so as not to lose understanding with the interlocutor. Careful attention should be paid to clarifying the nature of the violence (physical, psychological), tools and means of committing a criminal offense, as well as those items of selfish encroachment (money, equipment, bank cards, jewelry), which were intended to seize offenders, their individual characteristics. It should be borne in mind that in most cases the stay of a foreigner in Ukraine is short-lived. Therefore, the widest possible range of issues should be clarified during the interrogation, and if necessary, an additional interrogation should be conducted. Of course, one should not limit oneself to interrogation, but when using a foreigner's stay in Ukraine, other necessary investigative (search) actions should be carried out: investigative experiment, presentation for identification, sampling for expert research, etc.

Key words: *interrogation, mercenary-violent criminal offense, foreigner, criminal proceedings, psychological contact.*

Вступ. Вчинення корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень відносно іноземців викликає особливий суспільний резонанс, оскільки крім заподіяння шкоди людині – потерпілому від кримінального правопорушення, завдається шкода іміджу України як цивілізованої європейській державі. Як свідчать статистичні дані Офісу Генерального прокурора, кількісні показники вчинених кримінальних правопорушень є загрозливими. Так, у 2019 році відносно іноземців було вчинено 1924 кримінальні правопорушення, протягом 2020 року – 980 кримінальних правопорушень, протягом 2021 року – 807 кримінальних правопорушень. Викликає занепокоєння стан розслідування даних кримінальних правопорушень та досягнення завдань кримінального судочинства. Адже, наприклад, у 2021 році відносно іноземців було вчинено 807 кримінальних правопорушень, підозру про вчинення кримінального правопорушення було вручено 399 особам, з обвинувальним актом до суду було направлено 354 кримінальні провадження [1]. Окрім того, здійснені емпіричні дослідження засвідчили високий рівень латентності цих кримінальних правопорушень. Таким чином, значна кількість випадків кримінальних правопорушень, вчинених щодо іноземців, залишається поза увагою правоохоронців, чимало з них не вдається розслідувати й передати з обвинувальним актом до суду, а щодо деяких із них унаслідок неналежного доказування обставин кримінального правопорушення суд виносить виправдувальний вирок.

Слід додати, що певне зниження кількості вчинених щодо іноземців кримінальних правопорушень у 2020 та 2021 роках пов'язано із негативними наслідками пандемії COVID-19, запровадженням карантинних заходів в Україні згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [2] та системи обмежень у всьому світі, суттєвим зниженням активності міжнародних контактів на фінансових ринках і у туристичній галузі.

У той самий час, кількість вчинених корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень відносно іноземців викликає занепокоєння. Це стосується трьох основних груп корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень за спрямованістю посягань: проти життя та здоров'я особи; проти власності; проти громадської безпеки.

Так, згідно із статистичними даними Офісу Генерального прокурора, у 2019/2020/2021 роки було вчинено 90/59/54 убивств з корисливих мотивів (п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України), 14/18/10 убивств на замовлення (п. 11 ч. 2 ст. 115 КК України), 11129/7464/4846 грабежів (ст. 186 КК України), 1869/1343/952 розбоїв (ст. 187 КК України), 672/649/606 вимагань (ст. 189 КК України), 15/20/12 бандитські напади (ст. 257 КК України) [1]. Загалом спостерігається тенденція зниження рівня корисливо-насильницької злочинності, однак статистичні все ще залишаються тривожними і вимагають ефективних заходів реагування.

Причинами вчинення корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень відносно іноземців є економічна криза, зuboжіння населення, моральна деградація частини прошарку суспільства. За таких умов іноземці, які характеризуються ознаками віктимності, привертають увагу осіб зі злочинним досвідом, які бажають легкої наживи, й готові досягти своїх цілей, ігноруючи принцип верховенства права, застосовуючи незаконні й аморальні засоби, методи і прийоми діяльності. Окреслена ситуація вимагає від правоохоронних органів застосування комплексу заходів для забезпечення безпеки, прав і свобод іноземців, а також реалізації попереджувальної і правозахисної функцій.

Розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, вчинених щодо іноземців, ускладнено низкою обставин, а саме необхідністю врахування правового статусу потерпілого іноземця та його особистих даних, процесуальних та організаційно-тактичних особливостей при проведенні слідчих (розшукових) дій.

Вказані та інші обставини свідчать про проблеми доказування обставин кримінального провадження, й необхідність розробки дієвих практичних рекомендацій, які підвищать ефективність розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень. Про необхідність розробки проблематики криміналістичного забезпечення розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями, висловилися 83,3 % опитаних слідчих. Зокрема, є необхідність розробки криміналістичних рекомендацій (68,3 %), підготовки наукових праць, монографій (62,7%), проведення додаткових занять у системі службової підготовки (61,1%) та ін.

Розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень відносно іноземців реалізується у регламентованій законодавством формі, шляхом проведення різних процесуальних дій, а головними у процесі доказування у кримінальному провадженні є слідчі (розшукові) дії. Саме шляхом проведення слідчих (розшукових) забезпечується доказування у кримінальному провадженні.

Проведення слідчих (розшукових) дій підпорядковано досягненню завдань кримінального провадження, якими згідно ст. 2 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України, є «забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура» [3].

При цьому власне «слідча (розшукова) дія», як збірне кримінальне процесуальне поняття – це система кримінальних процесуальних правил і умов, що здійснюються уповноваженою на те особою у конкретному кримінальному провадженні з метою виявлення, вилучення, дослідження і фіксації доказів [4, с. 482]. Важливою слідчою (розшуковою) дією є допит, і за умови проведення допиту іноземців потерпілих у кримінальному провадженні, слід враховувати низку процесуальних, організаційно-тактичних, психологічних особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень висвітлено у працях В. Я. Горбачевського, В. А. Журавля, А. В. Іщенка, В. О. Коновалової, О. С. Саїнчина, В.В. Тищенко, К. О. Чаплинського, Б. В. Щура. Окремі аспекти кримінального провадження за участю іноземців розкривалися у працях О.А. Калганової [5], П.Г. Назаренка [6], Ю.М. Черноус, М.М. Шикоряка [7]. Однак, особливості проведення допиту іноземців у кримінальних провадженнях щодо корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, не були предметом окремого наукового дослідження.

Постановка завдання. Завданням наукової статті є висвітлення особливостей проведення допиту іноземців у кримінальних провадженнях щодо корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень.

Результати дослідження. Як свідчать дані вивчення емпіричних джерел, типовим на початковому етапі розслідування корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, вчинених щодо іноземців, є проведення ряду слідчих (розшукових) дій, зокрема – допиту.

За загальним правилом, кримінальне провадження щодо іноземних громадян здійснюється відповідно до норм КПК України, за винятком осіб, які користуються дипломатичним імунітетом. Проведення слідчих (розшукових) дій, у тому числі й допиту, із іноземцями відбувається у відповідності із їх правовим статусом, визначеним законодавством України.

Готуючись до проведення допиту з потерпілими іноземцями, необхідно вирішити питання залучення перекладача (ст. 68 КПК України), спеціаліста (ст. 71 КПК України), законного представника (ст. ст. 44, 59, 226 КПК України).

Під час підготовки до проведення допиту з іноземцями, повинна бути увага звернена на з'ясування питання про володіння ними мовою кримінального провадження (ст. 29 КПК України), за необхідності – забезпечено залучення перекладача.

Важливим підготовчим заходом є вивчення особистості іноземця, а саме: біографічних та демографічних даних, роду занять, мети перебування на території України, наявності необхідних документів, кола зв'язків, дотримання законодавства держави. Варто скласти план проведення допиту, забезпечити попередній переклад документів (які будуть пред'являтися іноземцю, фрагментів показань інших осіб, пояснювальних написів до фотографій, планів і схем, написів на упаковках речових доказів та ін. [8, с. 32]).

У будь-якій ситуації ключова увага повинна бути звернена на встановлення психологічного контакту з іноземцями. Як зазначає Ю.М. Черноус, встановлення психологічного контакту – це окреме завдання, яке постає за умови проведення слідчих (розшукових), інших процесуальних дій, а досягається шляхом застосування системи тактичних прийомів психологічного впливу. Передумовою встановлення психологічного контакту є комплексне вивчення особи, з якою буде проведено таку дію, у тому числі й психологічне, а також – аналіз ситуації, що склалася у кримінальному провадженні [9].

Говорячи про психологічний аспект допиту, не можна оминати увагою випадки, коли на шляху отримання показань під час проведення допиту іноземця виникають своєрідні перешкоди у вигляді конфліктних ситуацій, які супроводжуються повідомленням викривленої інформації. У таких випадках вагоме значення надається розробленню системи тактичних прийомів встановлення психологічного контакту з допитуваним іноземцем.

Якщо ж говорити про механізм формування психологічного контакту під час допиту, важливо зосередитись на поетапності його становлення. Серед таких етапів виділяють: підготовчий, вступний, етап контактної взаємодії та завершальний.

Підготовчий етап є комплексом дій, спрямованих на збирання та аналіз інформації про майбутнього допитуваного. На цьому етапі вивчається соціально-психологічна характеристика допитуваного, його характер, темперамент, рівень інтелекту, спосіб мислення, психологічний стан допитуваного на момент сприйняття та після нього. Аналіз індивідуальних особливостей допитуваного допомагає слідчому не лише визначити його позицію та лінію поведінки під час допиту, а ще й розробити найбільш доцільну тактику допиту із застосуванням психологічних прийомів.

Наступним етапом встановлення психологічного контакту є вступний. Цей етап характеризується формуванням позитивного враження у розмові під час безпосереднього чи опосередкованого знайомства.

Етап формування контактної взаємодії починається з проведення бесіди на тему, що цікавить допитуваного. Цією бесідою необхідно пробудити інтерес допитуваного до розвитку подій у процесі спілкування, накопичити якомога більше розуміння у розмові. Потрібно роз'яснити допитуваному цілі та завдання допиту, після чого відразу ж здійснити постановку розумового завдання. У процесі формування контактного зв'язку необхідно підкреслити значення наданих показань та конфіденційність розмови. Важливими є демонстрація слідчим поінформованості про потреби, інтереси допитуваного, обставини його життя, а також прояв співпереживання, висловлення співчуття і розуміння ситуації, в якій опинився потерпілий іноземець.

І, нарешті, останнім етапом встановлення психологічного контакту є завершальний. Його суть полягає в зміцненні та фіксації досягнутого, що відбувається шляхом формування зацікавленості у допитуваній особі щодо розвитку подальших подій та схвалення слідчим позиції, зайнятої цією особою.

Після встановлення психологічного контакту слідчому доцільно переходити до наступного етапу – безпосередньо допиту як форми комунікації та способу отримання інформації про кримінальне правопорушення. На цьому етапі необхідно ставити запитання, а отримані відповіді зіставляти з наявною інформацією з метою виявлення та усунення прогалин слідства. Перелік використовуваних при цьому тактичних прийомів не обмежується лише постановкою запитань. Це можуть також бути: пред'явлення речових, письмових, інших доказів; пропозиція допитуваному повідомити про відомості, що стосуються досліджуваної події в довільній формі (вільна розповідь), пред'явлення доказів у порядку зростання їх доказової сили та ін.

Важливо встановити комплекс тих тактичних прийомів, які можуть бути найефективнішими залежно від позиції, що обирається допитуваним. Однак у всіх випадках, навіть при тому, що його показання будуть відповідати дійсності, найдоцільнішим буде застосування прийомів, спрямованих на уточнення й деталізацію показань.

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що вміння слідчого правильно оцінювати ситуацію при проведенні допиту, враховуючи її індивідуальність, проблемність, динамічність при вибірковості системи тактичних прийомів установа психологічного контакту, має велике значення, адже визначає ефективність проведення даної слідчої (розшукової) дії. Успішність встановлення психологічного контакту залежить від зайнятої позиції допитуваного іноземця, наявності безконфліктної чи конфліктної ситуації допиту. Слідчому необхідно враховувати помилки допитуваного, викривлене розуміння подій, на основі чого застосовувати правильно підібрану систему тактичних прийомів.

Вирішення поставлених завдань вимагає значних зусиль слідчого, адже ряд чинників перешкоджають психологічно сприятливій обстановці проведення допиту. Зокрема, іноземець, який знаходиться в чужій країні, може неадекватно сприймати обстановку, відчувати недовіру до правоохоронних органів, не достатньо розуміти їх. Незнання правил вітчизняного кримінального провадження, може не мотивувати його належним чином щодо сприяння правоохоронним органам, взаємодіяти зі слідчим заради досягнення спільної мети. Необхідно тактично і ввічливо роз'яснити іноземцю мету взаємодії, зацікавленість у спільній справі – розкриття та розслідування кримінального правопорушення. Допомогу можуть надати перекладач, законний представник, що беруть участь у кримінальному провадженні. Для встановлення психологічного контакту допомогу може надати спеціаліст – фахівець у знанні певної культури, національності, віри та традицій відповідних іноземців.

Завдання забезпечення перекладача може бути вирішене шляхом залучення можливостей підрозділів МВС України, Національної поліції України, зокрема Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва, Державної прикордонної служби України, Міністерства закордонних справ України. Це можуть бути викладачі закладів вищої освіти, де навчають іноземців, співробітники туристичних агенцій, авіаційних та морських компаній.

Встановленню психологічного контакту сприяє безпосереднє спілкування слідчого і допитуваного. Однак, слід долучити до взаємодії й такого учасника як перекладач. З тактичних міркувань, слідчому варто попередньо поспілкуватися із перекладачем, визначити засади майбутньої діяльності.

Для підвищення ефективності підготовки, слідчому доцільно залучати спеціалістів з інших галузей знань. Наприклад, в разі допиту іноземця щодо обставин перетину ним державного кордону України та наявності у його документах відповідних реквізитів, це може бути працівник Державної прикордонної служби України.

Під час проведення допиту, слідчому з потерпілим іноземцем слід спілкуватися просто, не складними реченнями, зрозумілими для іноземця чи його перекладача словами. Не варто цікавитися обставинами особистого характеру, давати оцінку діям та поведінці потерпілого іноземця, а також говорити речі, які принижують релігійні почуття або національну гідність іноземця.

Отже, проведення допиту потерпілих іноземців потребує виконання системи таких дій: самопідготовка слідчого; підбір перекладача, інших учасників слідчої (розшукової) дії; запрошення іноземця, встановлення психологічного контакту між допитуваним, перекладачем і слідчим; роз'яснення прав та обов'язків учасникам слідчої (розшукової) дії; постановка іноземцю запитань щодо предмету допиту; процесуальне оформлення результатів допиту; ознайомлення допитуваного із протоколом та додатками до нього.

Необхідно контролювати хід допиту. Він не повинен проходити занадто швидко, щоб іноземець зміг зрозуміти зміст питань, які йому ставляться. Однак, не слід його робити і занадто повільним, щоб не втратити взаєморозуміння із співрозмовником.

Допит слід розпочати із знайомства, бесіди, слід вести мову про питання, які не будуть викликати негативних емоцій, однак пов'язані із відвідуванням України, його професійними та особистими інтересами. Попереджуючи іноземця, який не користується дипломатичним імунітетом, про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивих показань, варто робити це ввічливо, роз'яснюючи передусім обов'язок говорити правду.

Після вільної розповіді слід запропонувати іноземцю відповісти на питання щодо його професії, місця роботи, наявності спеціальних знань, що можуть бути використані під час досудового розслідування. У подальшому в іноземця слід з'ясувати відомості щодо обставин його особистого життя, за яких він став учасником кримінального процесу в Україні, обставин прибуття в Україну, місця і часу проживання на її території, стосунків з іншими іноземцями, громадянами нашої країни, державними установами та громадськими організаціями в Україні. Питання повинні бути підготовлені слідчим заздалегідь і бути спрямовані на повне, всебічне дослідження обставин.

Ретельну увагу слід приділити з'ясуванню характеру застосованого насилля (фізичного, психологічного), застосовуваних знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення, а також тих предметів корисливого посягання (гроші, техніка, банківські карти, прикраси), які були метою заволідіння правопорушників, їх індивідуальних ознак.

Останнім варто ставити питання щодо наявності в іноземця інших відомостей, котрі, на його думку, можуть допомогти розслідуванню і які він ще не повідомив слідчому, а також відомостей щодо подальшого місця й часу його перебування в Україні та намірів виїзду за межі нашої держави.

Значна увага повинна бути приділена складенню протоколу та додатків до нього. Слід подбати – за необхідності – й про переклад даного документу на мову, яку розуміє іноземець. Іноземець, ознайомившись із протоколом, може клопотати про внесення змін і доповнень до його змісту. Варто застосувати й відеозапис даної слідчої (розшукової) дії, адже він якомога повніше передає зміст отриманих показань, обставинку допиту. Необхідність відеозапису допиту потерпілого іноземця у кримінальних провадженнях щодо корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень пов'язана також з тим, що даний відеозапис може бути переглянутий під час судового розгляду, зокрема за відсутності потерпілого іноземця на території України.

Також відеозапис дає змогу в разі потреби перевірити точність перекладу як питань, так і відповідей, адекватність поведінки учасників слідчої (розшукової) дії [10].

Примітно, що використання відеозапису може навіть сприяти виявленню фактів завідомо неправдивого перекладу, корекції перекладачем пояснень іноземця стосовно окремих обставин кримінального правопорушення, а також використовуватися перекладачем як засіб впливу, тиску на допитуваного з метою надання останнім показань на користь зацікавлених осіб [6, с. 88].

Під час складання протоколу допиту особливу увагу слід приділити внесенню відомостей щодо іноземця: прізвище, ім'я та по батькові, дата, місце народження та інші відомості. З метою усунення перекручень та непорозумінь доцільно запропонувати іноземцю на чистому аркуші власною рукою написати свої установчі дані відповідно до граф протоколу допиту на доступній йому мові (бажано поширеною іноземною мовою, наприклад, англійською), після чого запропонувати перекладачеві здійснити переклад зробленого іноземцем запису. Слідчий необхідні відомості вносить в перекладі до протоколу допиту, а аркуш паперу із записами, зробленими іноземцем та перекладачем, долучається як додаток до протоколу допиту. Крім того, певні труднощі трапляються з перекладом імен та прізвищ осіб китайської, корейської, японської і деяких інших національностей, установчі дані яких у паспортах записані у вигляді ієрогліфів, у зв'язки з чим їх переклад на українську мову може бути ускладнений. У такому випадку слід зробити ксерокопії документів, що посвідчують особу іноземця, та приєднати копії цих документів до матеріалів кримінального провадження.

На заключному етапі здійснюються фіксацію результатів допиту в протоколі, кожна сторінка якого після перекладу й ознайомлення з текстом повинна підписуватися іноземцем – учасником допиту та перекладачем.

Висновки. Важливою слідчою (розшуковою) дією є допит, і за умови проведення допиту іноземців – потерпілих у кримінальному провадженні, варто приймати до уваги низку процесуальних, організаційно-тактичних, психологічних особливостей.

Слід враховувати обставину, що у більшості випадків перебування іноземця в Україні є короткочасним. Тому під час проведення допиту слід з'ясувати якомога ширше коло питань, за необхідності – варто провести додатковий допит. Звісно, не слід обмежуватися лише допитом, а користуючись перебуванням іноземця в Україні, слід провести й інші необхідні слідчі (розшукові) дії: слідчий експеримент, пред'явлення для впізнання, відібрання зразків для експертного дослідження та ін.

Список використаних джерел:

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі (за 2019, 2020, 2021 роки). *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareystrovani-kriminalni-pravororushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. / [О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.]; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків : Право, 2012. Т. 1. 2012. 768 с.

5. Калганова О. А. Процесуально-правові засади участі іноземних громадян у кримінальному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 21 с.

6. Назаренко П. Г. Особливості провадження досудового слідства у кримінальних справах за участю іноземців : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2006. 196 с.

7. Черноус Ю.М., Шикоряк М.М. Особливості початкового етапу розслідування злочинів, вчинених іноземцями. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : збірник наукових праць. Випуск 18. Харків, 2018. С. 44-52.

8. Закатов А. А., Смирнов В. В. Правовые, тактические и психологические особенности расследования по уголовным делам с участием иностранных граждан : учеб. пособ. Волгоград : ВСШ МВД СССР, 1984. 48 с.

9. Черноус Ю.М. Психологічні основи реалізації тактичних прийомів. *Юридична психологія* : наук. журн. / редкол. : Ю. М. Черноус (голов. ред) та ін. Київ.: Нац. акад. внутр. справ. №1 (26). 2020. С. 13-22. doi: <https://doi.org/10.33270/03202601.13>

10. Процесуальні та тактичні особливості провадження окремих процесуальних дій з участю іноземців : метод. реком. Луганськ : Головне слідче управління МВС України ; Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, 2012. 47 с.

УДК 343.985.7

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.2.33>

ЯКОВЧУК С.В.

ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

FIREARMS AS ONE OF THE MAIN ELEMENTS OF CRIMINAL CHARACTERISTICS OF KILLINGS COMMITTED WITH THE USE OF FIREFIGHTERS

У статті аналізується вогнепальна зброя, як один із основних елементів криміналістичної характеристики вбивств, вчинених із застосуванням вогнепальної зброї. Зосереджена увага на тому, що одним із факторів погіршення криминогенної ситуації на території України є стійка тенденція до скоєння кримінальних правопорушень, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї, у тому числі і вбивств. Зазначається, що вбивства, скоєні із застосуванням вогнепальної зброї можна визначити як суспільно небезпечне, кримінально-каране діяння, спрямоване на навмисне заподіяння смерті іншій людині, при якій необхідним елементом механізму підготовки, вчинення, приховування та відображення є вогнепальна зброя. Як результат, визначено, що елементи криміналістичної характеристики мають важливе значення при розслідуванні умисних вбивств, вчинених із застосуванням вогнепальної зброї. Видається очевидним, що знання криміналістичних особливостей вбивств, скоєних із застосуванням вогнепальної зброї, сприятиме оптимізації процесу їх виявлення та розслідування. На основі аналізу наукових джерел та матеріалів кримінальних проваджень, вважаємо, що до криміналістичної характеристики вбивств, вчинених із застосуванням вогнепальної зброї, є доцільним включити такі

© ЯКОВЧУК С.В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри вогневої підготовки (Національна академія внутрішніх справ)